

บทความ จาก
การประชุมวิชาการเฉลิมพระเกียรติฯ
พสกนิกรศาสตร์พื้นบ้าน
“พสกนิกรศาสตร์พื้นบ้านไทย มอญไกลสู่นาคคต”

๒๔-๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๙

ณ สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

โดย

องค์การสวนพฤกษศาสตร์
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านห้วยน้ำหนัก ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

Ethnobotany of the Karen at Huay Nam Nak village, Tanaosri subdistrict, Suanphung district, Ratchaburi province

กรกนก ตังจิตมัน*

KORNKANOK TANGJITMAN*

สาขาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
70150

Department of Biology, Faculty of Science and Technology, Rajabhat Muban Chom Bueng University,
Chom Bueng, Ratchaburi 70150, Thailand

บทคัดย่อ. การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านห้วยน้ำหนัก ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมความรู้การใช้ประโยชน์จากพืชของคนในท้องถิ่น โดยสำรวจพืชระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์คนในท้องถิ่น และสำรวจพืชภายในหมู่บ้าน พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่ป่ารอบหมู่บ้าน จากนั้นบันทึกข้อมูลการใช้ประโยชน์พืช ส่วนของพืชที่นำมาใช้ วิธีการเตรียม และวิธีการใช้ มีการบันทึกภาพและเก็บตัวอย่างพืชเพื่อใช้ในการระบุชนิด จากการสำรวจพบพืชที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ทั้งหมด 120 ชนิด 97 สกุล และ 47 วงศ์ แบ่งพืชตามการใช้ประโยชน์เป็น 6 ประเภท คือ พืชที่ใช้เป็นอาหาร 69 ชนิด พืชที่ใช้เป็นยาสมุนไพร 52 ชนิด พืชเศรษฐกิจ 12 ชนิด พืชที่ใช้ทำที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ 8 ชนิด พืชที่ใช้ในพิธีกรรมและความเชื่อ 5 ชนิด และพืชที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ 8 ชนิด การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงยังคงมีการนำทรัพยากรพืชรอบตัวมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ทำให้สามารถนำข้อมูลนี้มาใช้ในการวางแผนและพัฒนาการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านต่อไป

* Corresponding author: k.tangjitman@gmail.com

Received: 13 April 2017

Accepted: 8 August 2017

ABSTRACT. Ethnobotanical study of the Karen at Huay Nam Nak village, Tanaosri subdistrict, Suanphuang district, Ratchaburi province was conducted. The research aimed to study and gather plant use knowledge of the Karen people living in the village. Field surveys were carried out between November 2015 to October 2016 in village, agricultural areas and forests around the village. The key informants were interviewed regarding plant utilization, used parts, mode of preparation, and route of administration. Plants were photographed and collected for taxonomic identification. A total of 120 plants species belonging to 97 genera and 47 families were recorded in this study. They were classified into six categories according to their uses, 69 species were used for food, 52 for medicine, 12 for commerce, eight for housing and utensils, five for ceremonial or ritual purposes and eight for other purposes. This study also showed that the Karen still uses natural plant resources in daily life. This data can be used for planning and developing local plants for sustainable utilization, conserving and continuing the folk wisdom of the village.

คำสำคัญ: การใช้ประโยชน์จากพืช, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, พืชสมุนไพร, ชายแดนไทย-เมียนมาร์

KEYWORDS: Use of plants, traditional knowledge, medicinal plant, Thailand-Myanmar border

บทนำ

ความหลากหลายทางชีวภาพ (biodiversity) มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งต่อความอยู่รอดของสิ่งมีชีวิต โดยมนุษย์ใช้ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญทั้งทางตรง โดยการใช้เพื่อการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และทางอ้อม โดยใช้ความหลากหลายทางชีวภาพช่วยให้บรรยากาศของโลกสิ่งมีชีวิต (biosphere) มีระบบการทำงานตามสภาวะการณ์ของสมดุลทางธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเป็นต้นแบบของศิลปวัฒนธรรมและสังคมประจำท้องถิ่นของมนุษย์

อย่างไรก็ตาม โลกกำลังสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะช่วงปลายศตวรรษที่ 20 โดยนักชีววิทยาได้เปิดเผยว่า สิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะในบริเวณป่าเขตร้อนซึ่งเป็นบริเวณที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมีการสูญพันธุ์อย่างน้อย 27,000 ชนิดต่อปี และคาดว่า สิ่งมีชีวิตอาจสูญพันธุ์มากกว่าร้อยละ 50 ภายใน

สิ้นศตวรรษหน้า (กาญจนา สาลีดีดี, 2553) ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดลงของพื้นที่ป่า โดยปัจจุบันพื้นที่ป่าในประเทศไทยมีประมาณร้อยละ 33 ของพื้นที่ที่ดินของประเทศทั้งหมด แต่เมื่อเทียบกับพื้นที่ป่าเมื่อ 50 ปีที่ผ่านมา พบว่า พื้นที่ป่าปัจจุบันลดลงไปถึงร้อยละ 50 (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2555) ทำให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางระบบนิเวศและถิ่นที่อยู่ของพืชพันธุ์ ซึ่งส่งผลให้ประชากรไทยมีความเป็นอยู่ที่ลำบากมากขึ้น โดยขาดแหล่งทรัพยากรที่จะนำมาใช้เพื่อการดำรงชีวิต ส่งผลให้เกิดความแห้งแล้ง และปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ (อภิชาติ ขาวสะอาด และคณะ, 2538) จากสถานการณ์นี้ จึงควรมีการวางแผนเพื่อรักษาความหลากหลายของทรัพยากรพรรณพืช และควรมีการศึกษาการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของพรรณพืชในด้านต่างๆ ที่เรียกว่า พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน (Ethnobotany) เช่น การใช้พืชสมุนไพร การใช้พืชเป็นอาหาร การใช้พืชทำเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรม

ในครัวเรือน และการสร้างที่อยู่อาศัยของชาวบ้านให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ขวัญฤทัย คำผาเชื้อ และคณะ, 2553) เพื่อลดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า การนำทรัพยากรพืชมาใช้มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น และเพื่อเป็นการรักษาองค์ความรู้ที่มีคุณค่าเหล่านี้ไว้ก่อนที่ความหลากหลายของพรรณพืชจะลดลง และสูญหายไปจากประเทศไทย

ในประเทศไทยมีประชากรที่อาศัยอยู่ตามภูเขา ซึ่งเป็นที่ห่างไกลความเจริญจำนวนมาก ด้วยพื้นที่ที่อาศัยอยู่ของประชากรเหล่านี้มักล้อมรอบไปด้วยป่าไม้ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง จึงส่งผลให้วิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับทรัพยากรพืช ทั้งทางด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ตลอดจนประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวกะเหรี่ยง ซึ่งเป็นชาวเขาที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในประเทศไทย (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2545) และประชากรส่วนใหญ่ยังคงมีการดำรงชีวิตแบบพึ่งพาธรรมชาติ มีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ในด้านต่างๆ มาอย่างช้านาน โดยความรู้เหล่านี้ได้ถูกสะสมและถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน โดยมักสืบทอดกันแบบปากต่อปาก ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งอาจทำให้ความรู้เหล่านี้สูญหายไปตามวิถีการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้

ในการศึกษาวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยง ณ หมู่บ้านห้วยน้ำหนัก ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งตั้งอยู่บนภูเขาที่รายล้อมไปด้วยป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากพื้นที่ตั้งอยู่บริเวณที่ห่างไกลจากความเจริญ แหล่งการค้า และสถานพยาบาลขั้นพื้นฐาน ทำให้ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านนี้มีวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก และมีการใช้ทรัพยากรพืชพันธุ์ชนิดต่างๆ ในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก จึงทำให้ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่นี้ยังคงมีการสืบทอด และอนุรักษ์ความรู้การใช้ประโยชน์จากพืช ซึ่งเป็น

เอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การศึกษา งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและรวบรวมพืชที่ชาวกะเหรี่ยงนำมาใช้ประโยชน์ และจัดแบ่งกลุ่มพืชตามหมวดหมู่การใช้ประโยชน์

พื้นที่วิจัย

ที่ตั้งของพื้นที่วิจัยคือ หมู่บ้านห้วยน้ำหนัก ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี (ภาพที่ 1) (13° 22' 43"N, 99° 16' 24"E, ความสูง 220 เมตรจากระดับน้ำทะเล) อยู่ห่างจากตัวเมืองราชบุรีประมาณ 85 กิโลเมตร ห่างจากที่ว่าการอำเภอสวนผึ้งประมาณ 30 กิโลเมตร และมีอาณาเขตติดกับประเทศเมียนมาร์

วิธีการศึกษา

การศึกษาภาคสนาม

ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 โดยการสัมภาษณ์คนในท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พืชจำนวน 3 คน ประกอบด้วยผู้นำหมู่บ้าน ผู้สูงอายุ และเกษตรกร สำรวจพืชภายในหมู่บ้าน พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่ป่ารอบหมู่บ้าน จากนั้นบันทึกข้อมูลการใช้ประโยชน์ ส่วนของพืชที่นำมาใช้ วิธีการเตรียม และวิธีการใช้ บันทึกภาพ และเก็บตัวอย่างพืช

การศึกษาในห้องปฏิบัติการ

ตรวจสอบระบุชนิด โดยใช้หนังสือพรรณพฤกษชาติแห่งประเทศไทย (Flora of Thailand) หนังสือพรรณพฤกษชาติของประเทศใกล้เคียง และเอกสารทางอนุกรมวิธานต่างๆ จัดทำตัวอย่างพรรณไม้ เก็บรักษาไว้สำหรับอ้างอิงที่สาขาชีววิทยาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี จากนั้นจัดประเภทของการใช้ประโยชน์พืชด้านต่างๆ

ภาพที่ 1 พื้นที่วิจัย บ้านห้วยน้ำหนัก อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

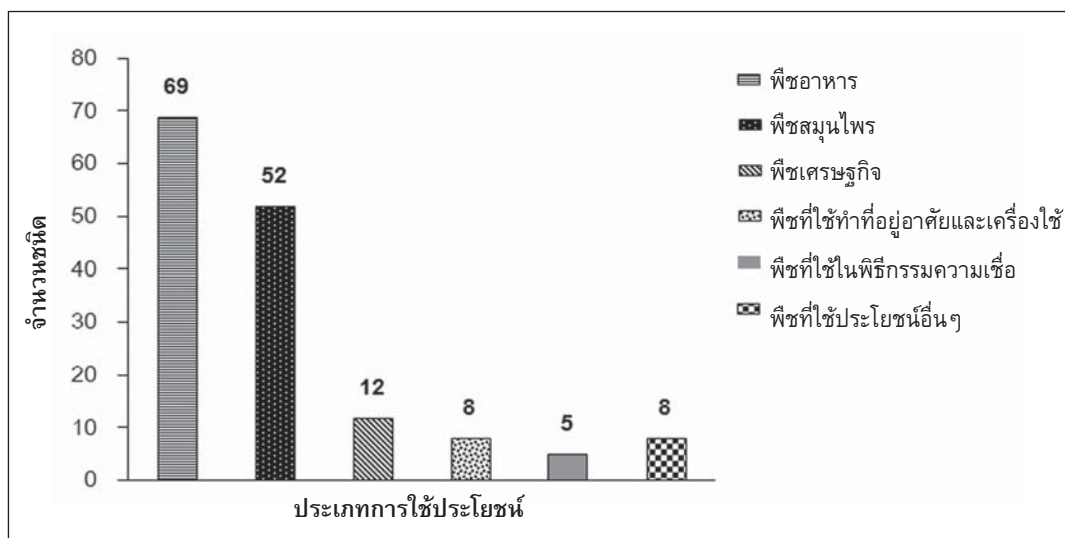
ผลการศึกษา

จากการสำรวจพบพืชที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ทั้งหมด 120 ชนิด 97 สกุล และ 47 วงศ์ (ตารางที่ 1) จำแนกการใช้ประโยชน์จากพืชของชาวกะเหรี่ยงได้เป็น 6 ประเภท คือ (1) พืชที่ใช้เป็นอาหาร (2) พืชที่ใช้เป็นยาสมุนไพร (3) พืชเศรษฐกิจ (4) พืชที่ใช้ทำที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ (5) พืชที่ใช้ในพิธีกรรมและความเชื่อ และ (6) พืชที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ (ภาพที่ 2 และตารางที่ 1) วงศ์ของพืชที่มีการใช้ประโยชน์มาก ได้แก่ Fabaceae (14 ชนิด) รองลงมาคือ Zingiberaceae (9 ชนิด) Rutaceae (8 ชนิด) Euphorbiaceae (8 ชนิด) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนัก พบพืชจำนวน 120 ชนิด 97 สกุล และ 47 วงศ์ แสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงยังคงมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพืชที่อยู่รอบตัว

ในชีวิตประจำวัน วงศ์ของพืชที่พบจำนวนมากที่สุดคือ Fabaceae รองลงมาคือ Zingiberaceae, Rutaceae และ Euphorbiaceae ตามลำดับ วงศ์ Fabaceae เป็นวงศ์ที่มีการใช้ประโยชน์มากที่สุด โดยมีรายงานว่าพืชในวงศ์นี้มีการกระจายพันธุ์อยู่ทั่วโลก และมีจำนวนชนิดมากเป็นอันดับสามของพืชใบเลี้ยงคู่ (Lewis *et al.*, 2005) จากการสำรวจพบว่า พืชในวงศ์นี้มีการแพร่กระจายทั่วไปบริเวณป่าใกล้หมู่บ้านห้วยน้ำหนัก โดยชาวบ้านสามารถนำไปใช้ประโยชน์หลายด้าน ได้แก่ พืชอาหาร พืชสมุนไพร พืชที่ใช้ในพิธีกรรมและความเชื่อ และใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ เช่น การใช้ปรับปรุงคุณภาพดิน รองลงมาคือพืชวงศ์ Zingiberaceae ซึ่งพบการกระจายตัวส่วนใหญ่บริเวณป่าเขตร้อนชื้น และมีศูนย์กลางการกระจายพันธุ์อยู่ในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากการตรวจสอบหลักฐานพบว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายของพืชวงศ์นี้สูง (กมลทิพย์ สุวรรณเดช และดวงใจ ศุขเฉลิม, 2550) นอกจากนี้ยังพบว่า ชาวกะเหรี่ยง

ภาพที่ 2 จำนวนชนิดพืชที่สำรวจพบในหมู่บ้านห้วยน้ำหนัก แบ่งตามประเภทการใช้ประโยชน์

ในหมู่บ้านห้วยน้ำหนักมีการปลูกพืชวงศ์ Fabaceae, Zingiberaceae, Rutaceae และ Euphorbiaceae ไว้เป็นพืชอาหาร และพืชเศรษฐกิจหลายชนิด จึงทำให้มีการใช้ประโยชน์มากกว่าพืชวงศ์อื่น

ในการศึกษานี้สามารถจำแนกการใช้ประโยชน์จากพืชได้เป็น 6 ประเภท (ภาพที่ 2 และตารางที่ 1) โดยรายละเอียดของการใช้ประโยชน์จากพืชของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนัก สามารถอภิปรายแยกตามประเภทการใช้ประโยชน์ ได้ดังนี้

พืชอาหาร

พืชอาหารที่ชาวกะเหรี่ยงนำมาบริโภคมีทั้งหมด 69 ชนิด ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดเมื่อเทียบกับหมวดหมู่การใช้พืชอื่น ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทยที่พบว่าชาวบ้านมีการนำพืชในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์เป็นพืชอาหารมากที่สุด เช่น การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบพืชอาหารมากที่สุดคือ 127 ชนิด จากพืชทั้งหมด 258 ชนิด (ชูศรี ไตรสนธิ และปริทรรศน์ ไตรสนธิ, 2552) และการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวลัวะและชาวกีนบนดอยภูคา จังหวัด

น่าน พบพืชอาหารมากที่สุดคือ 227 ชนิด จากพืชที่สำรวจทั้งหมด 391 ชนิด (ชูศรี ไตรสนธิ และปริทรรศน์ ไตรสนธิ, 2554)

อาหารที่ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านห้วยน้ำหนักนิยมรับประทานคือ น้ำพริก ซึ่งมักจะรับประทานกับผักพื้นบ้านหลายชนิด โดยนำมารับประทานสดนำไปลวก หรือต้มก่อน เช่น ยอดอ่อนและใบของต้นเนียมหูเสือ (*Plectranthus amboinicus*) ที่มีรสเผ็ด และกลิ่นหอม ใบบัวบก (*Centella asiatica*) ยอดอ่อนกระถิน (*Leucaena leucocephala*) ผักกูด (*Diplazium esculentum*) ยอดสะเตา (*Azadirachta indica* var. *siamensis*) ลูกเนียง (*Archidendron jiringa*) (ภาพที่ 3 ซ.) นอกจากนี้ ยังมีพืชที่มีสรรพคุณทางยาแต่นำมารับประทานเป็นอาหาร เช่น กระเทียม (*Zingiber zerumbet*) นำช่อดอกมาต้มแล้วรับประทานเป็นผักเครื่องเคียง มีสรรพคุณช่วยกระตุ้นน้ำนมให้กับแม่ที่ให้นมบุตร สอดคล้องกับการศึกษาพืชสมุนไพรในอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีการนำกระเทียมมาใช้เป็นยาขับน้ำนมและรับประทานเป็นอาหาร (สุรชาติ สินวรรณ และณัฐปติ วิริยาวัฒน์, 2557)

พืชท้องถิ่นที่นิยมทานเป็นผลไม้ได้แก่ น้อยโหน่ง (*Annona reticulata*) (ภาพที่ 3 ฉ.) มะขามเทศ (*Pithecellobium dulce*) มะเฟือง (*Averrhoa carambola*) กะทกรก (*Passiflora foetida*) ขนุน (*Artocarpus heterophyllus*) และกล้วยน้ำว้า (*Musa sapientum*) โดยพืชเหล่านี้ชาวกะเหรี่ยงนิยมปลูกไว้ในพื้นที่ทำการเกษตร หรือบริเวณรอบๆ บ้าน เพื่อให้สามารถเก็บผลทานได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชุมชนบ้านบ่อหวี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ที่รายงานว่าชาวกะเหรี่ยงในชุมชนนี้มีการรับประทานน้อยโหน่ง และกล้วยน้ำว้า เป็นผลไม้ (จิตรวณา จันทร์ขอนแก่น และคณะ, 2555)

พืชที่ใช้ปรุงแต่งรสอาหารหรือเครื่องเทศ ได้แก่ กระวาน (*Amomum krervanh*) พริกพาน (*Zanthoxylum rhetsa*) ซึ่งผลมีกลิ่นหอมจึงนิยมนำมาตำใส่ในแกง ยอดอ่อนส้มป่อย (*Acacia concinna*) และมะขาม (*Tamarindus indica*) มีรสเปรี้ยว นิยมนำมาใส่ในแกงเพื่อเพิ่มรสชาติ สอดคล้องกับผลการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงที่จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการนำยอดส้มป่อยและยอดมะขามมาใส่แกงเพื่อให้มีรสเปรี้ยว (กวีศิลป์ คำวงศ์, 2552; ขวัญฤทัย คำฝาเชื้อ และคณะ, 2553)

นอกจากนี้ยังมีพืชที่ใช้ทานเล่น ได้แก่ แมงลัก (*Ocimum basilicum* var. *citratum*) นิยมนำเมล็ดแช่น้ำแล้วใส่น้ำผึ้งให้เด็กทานเป็นของหวาน โดยแมงลักเป็นพืชที่พบได้ทั่วไปในเมืองไทย และนิยมนำเมล็ดมาประกอบอาหารหวาน และผสมในเครื่องดื่ม (เกศดาว เนินหาด, 2558)

พืชสมุนไพร

พืชสมุนไพรที่ชาวกะเหรี่ยงใช้มีทั้งหมด 52 ชนิด พบว่า กลุ่มโรคที่มีการนำพืชสมุนไพรมาใช้รักษา มากที่สุดคือ โรคที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินอาหาร (16 ชนิด) รองลงมาคือ รักษาอาการไข้ ไม่สบาย (10 ชนิด) ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจพืชสมุนไพร

ที่ใช้ในชาวกะเหรี่ยง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ (ตรีทิพย์ สุขโข, 2552) โดยกลุ่มโรคเหล่านี้เป็นโรคที่พบได้บ่อยในชีวิตประจำวัน เช่น ปวดท้อง ท้องอืด ท้องเฟ้อ ท้องเสีย อาหารเป็นพิษ โรคกระเพาะ เป็นต้น ชาวกะเหรี่ยงมักปลูกพืชเหล่านี้ไว้ใกล้บ้าน เพื่อหยิบใช้ได้อย่างสะดวก และนำพืชสมุนไพรมาประกอบอาหารเพื่อรักษาอาการเหล่านี้ด้วย (Tangjitman et al., 2015)

พืชที่ใช้รักษาโรคทางเดินอาหาร เช่น คุณ (*Cassia fistula*) หนัญยาง (*Euphorbia heterophylla*) นำยอดอ่อนมาลวกแล้วทานเป็นยาระบาย เปลือกต้นมะตาด (*Dillenia indica*) (ภาพที่ 3 ก.) หรือ ใบโปร่งฟ้า (*Murraya siamensis*) ไซ่อมแก้ปวดฟัน สบู่ดำ (*Jatropha curcas*) นำก้านใบมาหักให้มีน้ำยาง ออกแล้วนำไปกวาดลิ้นแก้ลิ้นเป็นฝ้าขาว และไพล (*Zingiber montanum*) ใช้เหง้ามาต้มดื่มแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ

พืชที่ใช้แก้ไข้ ไม่สบาย เนื่องจากในอดีตชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านห้วยน้ำหนักเป็นโรคไข้มาลาเรียจำนวนมาก จึงมีการใช้พืชเพื่อรักษาโรคนี้นหลายชนิด เช่น บอระเพ็ด (*Tinospora crispa*) โดยนำลำต้นมาดองเหล้าดื่ม หรือเหล้าเอาหนามของลำต้นออกแล้วสวนทวาร โดยเชื่อว่าจะทำให้ผู้ป่วยไข้มาลาเรียมีอาการดีขึ้น ลูกใต้ใบ (*Phyllanthus amarus*) ทั้งต้นต้มดื่มแก้ไข้มาลาเรีย นอกจากนี้ยังมีพืช เพื่อรักษาอาการไข้ทั่วไป เช่น เขยตาย (*Glycosmis pentaphylla*) (ภาพที่ 3 ก.) นำใบต้มอาบและอบไอน้ำแก้ไข้ไม่สบาย พักข้าว (*Momordica cochinchinensis*) เถาขี้แซ่หน้า 1 คืน แล้วนำมาต้มและอาบแก้ไอสุกอีใส

พืชที่ใช้รักษาโรคผิวหนัง เช่น สาบแร้งสาบกา (*Ageratum conyzoides*) และข่า (*Alpinia galanga*) ใช้แก้ฝี หนอง ขมื่นเหลือง (*Curcuma longa*) นำเหง้ามาตำผสมเกลือแล้วเอาใบตองห่อ นำไปลนไฟ แล้วประคบบริเวณที่หนามทิ่ม มะขาม ใช้เปลือกฝนให้เป็นผงแล้วใช้เป็นแป้งทาหน้าทาแก้มจุดต่างตำ ผื่นคัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในพื้นที่บ้านอีกอ

และมัง ที่ใช้เปลือกมะขามเพื่อรักษาอาการผื่นคัน (Anderson, 1993)

พืชที่ใช้แก้พิษ ได้แก่ รวงจืด (*Thunbergia laurifolia*) (ภาพที่ 3 ร.จ.) และหมากผู้หมากเมีย (*Cordyline fruticosa*) นำใบขยี้ปิดแผลแก้พิษงู โดยการใช้รวงจืดเพื่อแก้พิษ สอดคล้องกับผลการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในพื้นที่อื่นๆ เช่น ชุมชนบ้านหัวทุ่ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (อังคณา อินตา และคณะ, 2555) และบ้านชาวกะเหรี่ยง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ (ตรีทิพย์ สุขโข, 2552)

พืชที่ใช้รักษาโรกระบบกล้ามเนื้อ กระดูก และข้อ ได้แก่ ขมิ้นอ้อย (*Curcuma zedoaria*) นำเหง้ามารับประทานแก้อาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ พลับพลึง (*Crinum asiaticum*) นำใบลงไฟแล้วนำมาห่อแผลฟกช้ำ หรือเคล็ด โดยการนำไปต้มน้ำพลับพลึงมาใช้ สอดคล้องกับผลการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงบ้านใหม่สวรรค์ และบ้านห้วยปูลิง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ (กวีศิลป์ คำวงศ์, 2552)

พืชที่ใช้สำหรับสตรีหลังคลอด ได้แก่ กระเทียม และกล้วยน้ำว้า โดยนำไปประกอบอาหาร และนิยมใช้ในสตรีที่กำลังให้นมบุตรเพื่อเพิ่มน้ำนม สอดคล้องกับผลการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงในจังหวัดเชียงใหม่ให้สตรีหลังคลอดและสตรีที่กำลังให้นมบุตรรับประทานปลีของกล้วยน้ำว้าเพื่อกระตุ้นน้ำนม (ปิยวรรณ วินิจชัยนันท์, 2538)

อย่างไรก็ตาม พบพืชสมุนไพรบางชนิดจากงานวิจัยอื่นที่มีการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างจากรายงานวิจัยในครั้งนี้ เช่น ต้นสบู่ดำ ชาวมัง อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน นำยางมาทาแผลไฟไหม้ (อัญชลี น่วมมี และคณะ, 2555) แต่ชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนักนำยางมาทาแก้ปากเปื่อย ร้อนในต้นเขยตาย ชาวบ้านในเขาคองหงส์ จังหวัดสงขลา ใช้แก้โรคเรื้อรังและงูสวัด (หทัยรัตน์ อุเส และคณะ, 2559) แต่ชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนักใช้แก้ใช้

ไม่สบาย จะเห็นได้ว่าการใช้พืชสมุนไพรแต่ละชนิดในการรักษาโรคของแต่ละชุมชนแต่ละพื้นที่มักจะขึ้นอยู่กับความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดและประสบการณ์ในการใช้สมุนไพรนั้นๆ ทำให้พืชชนิดเดียวกันอาจมีสรรพคุณและวิธีการใช้ที่แตกต่างกัน (อังคณา อินตา และคณะ, 2555)

พืชที่ใช้ก่อสร้างและเครื่องใช้

ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านห้วยน้ำหนักนิยมสร้างบ้านโดยใช้ไม้ มีการนำต้นไม้ที่พบในป่ารอบหมู่บ้านหรือต้นไม้ที่นิยมปลูก มาทำเป็นฝาบ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นหมาก (*Areca catechu*) ซึ่งชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าให้เนื้อไม้ที่ดี ไม่มีแมลงและปลวกมากัดกินหรือทำลายเนื้อไม้ ทำให้โครงสร้างบ้านแข็งแรงและอยู่ได้นานถึง 20 ปี โดยนำลำต้นหมากทุบให้แบนแล้วนำมาทำเป็นฝาบ้าน (ภาพที่ 3 จ.) ส่วนหลังคาบ้านแบบดั้งเดิม นิยมใช้ใบกะพ้อ (*Licuala spinosa*) มาเรียงสานกันเป็นตับ สอดคล้องกับรายงานผลการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงบ้านบ่อหวี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ที่พบว่าชาวกะเหรี่ยงนิยมนำไปกะพ้อมาทำเป็นหลังคาบ้าน (จิตรานา จันทร์ขอนแก่น และคณะ, 2555) นอกจากนี้ชาวกะเหรี่ยงยังได้นำลำต้นหนายว (*Calamus* sp.) มาใช้สานตะกร้า และก้านใบมะพร้าว (*Cocos nucifera*) (ภาพที่ 3 ง.) มาสานเป็นไม้กวาด ซึ่งคล้ายกับภูมิปัญญาของชาวไทยและชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ต่างๆ ที่มีการนำส่วนต่างๆ ของต้นมะพร้าวมาทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ภายในครัวเรือน (วัลลภ ยกสมาคม, 2543; กวีศิลป์ คำวงศ์, 2552; ขวัญฤทัย คำฝาเชื้อ และคณะ, 2553)

พืชเศรษฐกิจ

ชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนักส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายชนิด เช่น มันสำปะหลัง (*Manihot esculenta*) พุทรา (*Ziziphus jujuba*) หมาก และ

อะโวคาโด (*Persea americana*) ทั้งนี้ พืชเศรษฐกิจที่มีการปลูกมากที่สุดคือ หมาก เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่นิยมเคี้ยวหมาก จึงทำให้นิยมปลูกต้นหมากไว้บริเวณรอบๆ บ้าน หรือพื้นที่ทำการเกษตร โดยมีการเก็บผลหมากไว้รับประทานและส่งไปขายในตลาด

พืชที่ใช้ในพิธีกรรมและความเชื่อ

ชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนักนิยมใช้พืช 5 ชนิด ในการประกอบพิธีกรรม โดยนำไปถวายพระหรือจัดแจกันดอกไม้สำหรับวางบนหิ้งพระ เช่น ดาหลา (*Etlingera elatior*) (ภาพที่ 3 ฉ.) และบอนสี (*Caladium bicolor*) นอกจากนี้ ชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อในการใช้ลำต้นประดู่ (*Pterocarpus indicus*) นำมาทำเป็นเสาหน้าบ้านเพื่อคุ้มครองคนในบ้านและป้องกันผี โดยคล้ายกับความเชื่อของคนไทยโบราณที่ปลูกต้นประดู่เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่บ้านและผู้อาศัย (อ.วันโชค, 2555)

พืชที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ

บริเวณรอบหมู่บ้านห้วยน้ำหนัก มีต้นผึ้ง (*Koompassia excelsa*) (ภาพที่ 3 ฉ.-ข.) ขึ้นอยู่มาก ซึ่งดอกมีกลิ่นหอม ทำให้ผึ้งนิยมมาทำรัง ชาวกะเหรี่ยงสามารถเก็บน้ำผึ้งมาเพื่อรับประทาน หรือขายสร้างรายได้ นอกจากนี้ ยังมีการปลูกปอเทือง (*Crotalaria juncea*) เพื่อปลูกเป็นพืชหมุนเวียน ไถกลบบำรุงดิน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ และเนื่องจากชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนักนิยมเลี้ยงไก่เพื่อเป็นอาหาร จึงมีการใช้พืชในระหว่างการเลี้ยง ได้แก่ เขยตาย (ภาพที่ 3 ก.) นำไปใส่ในเล้าไก่ เพื่อป้องกันไรไก่ และฟ้าทะลายโจร (*Andrographis paniculata*) ใช้ใบคลุกกับข้าวสารให้ลูกไก่กิน เพื่อให้แข็งแรง ทั้งนี้มีรายงานการใช้สมุนไพรฟ้าทะลายโจรเพื่อทดแทนยาปฏิชีวนะในไก่ พบว่าไก่ที่ได้รับ

ฟ้าทะลายโจรมีภูมิต้านทานโรค อัตราการรอดชีวิตเพิ่มขึ้น และฟ้าทะลายโจรมีศักยภาพในการนำมาใช้ทดแทนวัตถุสังเคราะห์ที่เติมในอาหารไก่ได้ดี (Mathivanan *et al.*, 2006; Malahubban *et al.*, 2013)

จากการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านห้วยน้ำหนัก ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า ชาวกะเหรี่ยงมีการนำทรัพยากรพืชที่อยู่รอบตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพืชอาหารและพืชสมุนไพรที่มีการใช้จำนวนมาก ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การพัฒนาขยายผล นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริม และปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านช่วยกันรักษาป่า และสภาพสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกต้นไม้ทดแทนหรือปลูกไว้ใช้ภายในครัวเรือน เพื่อให้สะดวกในการนำมาใช้ และยังเป็น การป้องกันไม่ให้นำเอาทรัพยากรธรรมชาติจากป่ามาใช้มากเกินไป ทั้งนี้เพื่อรักษาทรัพยากรให้มีใช้ประโยชน์ไปจนถึงคนรุ่นต่อไป และส่งเสริมการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนเงินทุนจากสำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) (HERP) 2559 ขอขอบคุณคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการศึกษา และขอขอบคุณชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านห้วยน้ำหนัก ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การสำรวจ และไมตรีจิตที่ดีต่อผู้วิจัย

ภาพที่ 3 สภาพทั่วไปและตัวอย่างพืชของบ้านห้วยน้ำหนัก: ก. พื้นที่รอบหมู่บ้านห้วยน้ำหนัก; ข. บ้านของชาว
กะเหรี่ยง; ค. ชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนัก; ง. เหลือก้านมะพร้าวมาทำไม้กวาด; จ. ตัดต้นหมากมาทำเป็นฝ้ายบ้าน;
ฉ.-ช. ต้นผึ้ง (*Koompassia excelsa*); ช. เนียง (*Archidendron jiringa*); ฉ. น้อยโหน่ง (*Annona reticulata*);
ญ. ดาหลา (*Etlingera elatior*); ฎ. มะตาด (*Dillenia indica*); ฏ. เขยตาย (*Glycosmis pentaphylla*); ฐ. รางจืด
(*Thunbergia laurifolia*)

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ สุวรรณเดช และดวงใจ สุขเฉลิม. 2550. การศึกษาอนุกรมวิธานของพืชวงศ์ขิง (Zingiberaceae) ในพื้นที่ป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. รายงานการวิจัยในโครงการ **BRT (2550): 197–208.**
- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. 2545. **ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย พ.ศ. 2545.** กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, เชียงใหม่.
- กวีศิลป์ คำวงศ์. 2552. **พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงบ้านใหม่สวรรค์และบ้านห้วยปลิง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กาญจนา สาลีดีดี. 2553. **พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน.** ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.
- เกศดาว เนินหาด. 2558. **เม็ดแมงลัก สมุนไพรเด็ดช่วยให้หุ่นสวย สุขภาพดี.** แหล่งที่มา: http://www.uniserv.buu.ac.th/forum2/topic.asp?TOPIC_ID=6097. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2560.
- ขวัญฤทัย คำผาเชื้อ, ปรีทรรณ ไตรสนธิ และชูศรี ไตรสนธิ. 2553. **พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงที่ตำบลบ้านจันทร์และแจ่มหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.** วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 2 (ฉบับพิเศษ): 275–297.
- จิตรวนา จันทร์ขอนแก่น, จิตราภรณ์ ธวัชพันธุ์ และพิชัย สนแจ้ง. 2555. **พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชุมชนบ้านบ่อหวี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี, หน้า 100–110.** ใน: รายงานสืบเนื่องการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 50, 31 มกราคม – 2 กุมภาพันธ์ 2555. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชูศรี ไตรสนธิ และปรีทรรณ ไตรสนธิ. 2552. **การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในประเทศไทย กรณีศึกษาในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 1(1): 1–23.
- _____. 2554. **พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวละแ่วและชาวถิ่นบนดอยภูคา จังหวัดน่าน.** วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 3(2): 163–185.
- ตรีทิพย์ สุขโช. 2552. **การสำรวจพืชสมุนไพรที่ชาวกะเหรี่ยงใช้ ณ ตำบลบ้านจันทร์และแจ่มหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยวรรณ วินิจชัยนันท์. 2538. **พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงในเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร. 2555. **รายงานสาธารณะ “สถานการณ์ป่าไม้ไทย 2555”.** แหล่งที่มา: http://www.seub.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=927:seubnews&catid=5:2009-10-07-10-58-20&Itemid=14. สืบค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2558.
- วัลลภ ยกสมาคม. 2543. **ความรู้เกี่ยวกับการปลูกมะพร้าว.** โครงการหนังสือเกษตรชุมชน, กรุงเทพฯ.
- สุรชาติ สินวรรณ และณัฐปติ วิริยาวัฒน์. 2557. **ความหลากหลายของสมุนไพรและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่เขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี.** วารสารวิจัยมสส สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 7(1): 1–19.
- หทัยรัตน์ อูเส, จรัส ลีรติวงศ์, เกศริน มณีหนู และประกาศ สว่างโชติ. 2559. **การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในเขาคอหงส์ จังหวัดสงขลา.** วารสารพฤกษศาสตร์ไทย 8(2): 157–180.

- อังคณา อินตา, พาณี ศิริสะอาด และวิทยา ปองอมรกุล. 2555. พืชสมุนไพรในป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารพฤกษศาสตร์ไทย** 4(2): 213–232.
- อัญชลี น่วมมี, กนกวรรณ เสรีภาพ, สร้อยนภา ญาณวัฒน์ และต่อศักดิ์ สีลานันท์. 2555. พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวม้ง บ้านปางช้าง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน. **วารสารพฤกษศาสตร์ไทย** 4(2): 177–211.
- อภิชาติ ขาวสะอาด, อัมมาร สยามวาลา และกอบกุล ราชะนาคร. 2538. **ความหลากหลายของพรรณพืช**. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- อ.วันโชค. 2555. **พันธุ์ไม้ดอกมงคลยอดนิยม**. สำนักพิมพ์เพื่อนอักษร, กรุงเทพมหานคร.
- Anderson, E.F. 1993. **Plant and people of the Golden Triangle: Ethnobotany of the hill tribe of the Northern Thailand**. Whitman College and Desert Botanical Garden, Oregon.
- Lewis, G.P., Schrire, B.D., Mackinder, B.A. & Lock, J.M. 2005. **Legumes of the World**. Royal Botanic Gardens, Kew, United Kingdom.
- Malahubban, M., Alimon, A.R., Sazili, A.Q. & Fakurazi, S. 2013. Effects of *Andrographis paniculata* and *Orthosiphon stamineus* supplementation in diets on growth performance and carcass characteristics of broiler chickens. **International Journal of Agriculture & Biology** 15(5): 897–902.
- Mathivanan, R., Edwin, S.C., Amutha, R. & Viswanathan, K. 2006. Panchagavya and *Andrographis paniculata* as alternatives to antibiotic growth promoter on broiler production and carcass characteristics. **International Journal of Poultry Science** 5(12): 1144–1150.
- Tangjitman, K., Wongsawad, C., Kamwong, K., Sukkho, T. & Trisonthi, C. 2015. Ethnomedicinal plants used for digestive system disorders by the Karen of northern Thailand. **Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine** 11: 27 (DOI 10.1186/s13002-015-0011-9).

ตารางที่ 1 รายชื่อพืชที่นำมาใช้ประโยชน์โดยชาวเกาะเรียงบ้านห้วยน้ำหนัก

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	ส่วนที่ใช้/วิธีใช้	ประเภทการใช้ประโยชน์	ตัวอย่างอ้างอิง
Acanthaceae	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm. f.) Nees	ฟ้าทะลายโจร	ใบ ใช้ยากับซังการสกรให้ถูกกิน ให้แข็งแรง	Mi	K7001
	<i>Rhinacanthus nasutus</i> (L.) Kurz	ทองพันชั่ง	ใบ ต้มดื่มแก้โรคหัวใจ	Me	K7003
	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	ใบ ชี้บีตแผลแก้พิษตะขาบ งู	Me	K7004
Agavaceae	<i>Cordyline fruticosa</i> (L.) A. Chev.	หมากผู้หมากเมีย	ใบ ชี้ให้เกียดแกกพิษงู	Me	K7005
Amaranthaceae	<i>Amaranthus lividus</i> L.	ผักโขม	ยอดอ่อน ประกอบอาหาร หรือต้มเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7006
	<i>Gomphrena celosioides</i> Mart.	หญ้าดอกขาว	ทั้งต้น ต้มดื่มแก้โรคกระเพาะ	Me	K7002
Amaryllidaceae	<i>Crinum asiaticum</i> L.	พลับพลึง	ใบ สอนไฟแล้วนำมาห่อแผลฟกช้ำ หรือเคล็ด	Me	K7007
Annonaceae	<i>Annona reticulata</i> L.	น้อยโหน่ง	ผลสุก รับประทานสด	Fo	K7008
Apiaceae	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urban	บัวบก	ใบ รับประทานสดเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7009
			ใบ ชี้แล้วแช่น้ำต้มแก้ร้อนใน ช้ำโน	Me	
Araceae	<i>Caladium bicolor</i> Vent.	บอนสี	ใบ ใช้หว่าพระ	Ce	K7010
	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	บอน	ก้านใบ ประกอบอาหาร เป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7011
Areaceae	<i>Areca catechu</i> L.	หมาก	ผล นำมาเคี้ยวหมาก	Fo	K7012
			เนื้อไม้ ทุบให้แบนนำมาทำเป็นฝาบ้าน	St	
	<i>Calamus</i> sp.	หวาย	ลำต้น ใช้สานตะกร้า	St	K7013
	<i>Cocos nucifera</i> L.	มะพร้าว	ก้านใบ ใช้ทำไม้กวาด	St	K7014
			ผล น้ำไปขาย	Ec	
			คั้นน้ำกะทิ ผสมเกลือ เป็นยาระบายและถ่ายพยาธิ	Me	
	<i>Licuala spinosa</i> Thunb.	กะพ้อ	ใบ ใช้ทำหลังคา	St	K7015

ตารางที่ 1 รายชื่อพืชที่นำมาใช้ประโยชน์โดยชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนัก (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	ส่วนที่ใช้/วิธีใช้	ประเภทการใช้ประโยชน์	ตัวอย่างอ้างอิง
Asparagaceae	<i>Asparagus racemosus</i> Willd.	รากสามสิบ	ราก ต้มดื่มลดความดันสูง	Me	K7016
Asteraceae	<i>Ageratum conyzoides</i> L.	สาบแร้งสาบกา	ใบ ขยี้นำมาปิดฝี หรือบดผสมน้ำต้มแก้ร้อนใน	Me	K7017
	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R. M. King & H. Rob.	สาบเสือ	ใบ ขยี้ได้แผลสด	Me	K7018
Athyriaceae	<i>Diplazium esculentum</i> (Retz.) Sw.	ผักกูด	ยอดอ่อน ประกอบอาหาร หรือลวกเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7019
Bignoniaceae	<i>Fernandoa adenophylla</i> (Wall. ex G. Don) Steenis	แคบัต	ฝักอ่อน ต้มดื่มบำรุงกำลัง	Me	K7020
	<i>Millingtonia hortensis</i> L. f.	กาสะลอง	เปลือก ต้มดื่มแก้ร้อนใน	Me	K7021
	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา	ฝัก รับประทานเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7022
Bombacaceae	<i>Ceiba pentandra</i> (L.) Gaertn.	นุ่น	ใยหุ้มเมล็ด ยัดหมอนหรือที่นอน	St	K7023
Cactaceae	<i>Hylocercus undatus</i> (Haw) Brit.	แก้วมังกร	ผล รับประทานสด	Fo	K7024
Caricaceae	<i>Carica papaya</i> L.	มะละกอ	ผลสุก รับประทานสด	Fo	K7025
Casuarinaceae	<i>Casuarina junghuhniana</i> Mig.	สนประดิพัทธ์	ลำต้น ปลูกขาย	Ec	K7026
Cucurbitaceae	<i>Benincasa hispida</i> (Thumb.) Cogn.	ฟักเขียว	ผล ประกอบอาหาร	Fo	K7027
	<i>Coccinia grandis</i> (L.) Voigt	ตำลึง	ยอดอ่อน ใบ ประกอบอาหาร หรือลวกเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7028
	<i>Cucurbita moschata</i> Duchesne	ฟักทอง	ยอดอ่อน ผล ประกอบอาหาร หรือลวกเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7029
	<i>Momordica charantia</i> L.	มะระป่า, มะระขี้นก	ผล ลวกรับประทานเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7030
	<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	ฟักข้าว	เถา ขยี้แห้งน้ำ 1 คืน แล้วนำมาต้ม อาบ แก้ไอสูทไอ	Me	K7031
	<i>Sechium edule</i> (Jacq.) Sw.	ฟักแม้ว	ยอดอ่อน ผล ประกอบอาหาร หรือลวกเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7032

ตารางที่ 1 รายชื่อพืชที่นำมาใช้ประโยชน์โดยชาวเกาะเรียงบ้านห้วยน้ำหนัก (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	ส่วนที่ใช้/วิธีใช้	ประเภทการใช้ประโยชน์	ตัวอย่างอ้างอิง
Dilleniaceae	<i>Dillenia indica</i> L.	มะตาด	ผล ประกอบอาหาร เปลือก ต้มแล้วต้ไส้เกลือแล้วอมแก้ปวดฟัน	Fo Me	K7033
Dioscoreaceae	<i>Dioscorea alata</i> L.	มันเลือด	หัวใต้ดิน ประกอบอาหาร	Fo	K7034
Euphorbiaceae	<i>Codiaeum variegatum</i> (L.) Rumph. ex A. Juss.	โกสน	ใบ นำไปวัดถวายพระ	Ce	K7035
	<i>Euphorbia antiqworium</i> L.	สลัดโต	ดอก ลวกเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7036
	<i>Euphorbia heterophylla</i> L.	หญ่ย่าง	ยอด ลวกทานเป็นยาระบาย	Me	K7037
	<i>Jatropha curcas</i> L.	สบู่ดำ	ก้านใบ ทักให้มียางออกมา แล้วนำไปกวาดลิ้นแก็กลิ้นเป็นฝ้าขาว หรือทาแก้ปากเปื่อย ร้อนใน	Me	K7038
	<i>Jatropha podagrica</i> Hook.	หนุมานนั่งแท่น	ลำต้น ต้มดื่มแก้ไข้ บำรุงกำลัง	Me	K7039
	<i>Manihot esculenta</i> (L.) Crantz	มันสำปะหลัง	ปลูกลาย	Ec	K7040
	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	มะยม	ผล รับประทานสด	Fo	K7041
	<i>Phyllanthus amarus</i> Schumacher & Thonn.	ลูกใต้ใบ	ทั้งต้น ต้มดื่มแก้ไข้มาลาเรีย ความดันสูง	Me	K7042
Fabaceae	<i>Acacia concinna</i> (Willd.) DC.	ส้มป่อย	ยอดอ่อน ประกอบอาหารให้รสเปรี้ยว ใบ ต้มดื่มแก้วิง ฝัก ทุบผสมน้ำทำเป็นยาสระผม	Fo Me Mi	K7043
	<i>Acacia pennata</i> (L.) Willd. subsp. <i>insuavis</i> (Lace) I. C. Nielsen	ชะอม	ยอดอ่อน ประกอบอาหาร หรือลวกเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7044
	<i>Archidendron jiringa</i> (Jack) I. C. Nielsen	เมียง	เมล็ด ทานเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7045
	<i>Bauhinia acuminata</i> L.	กาหลง	ยอด ประกอบอาหาร หรือต้มเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7046

ตารางที่ 1 รายชื่อพืชที่นำมาใช้ประโยชน์โดยชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนัก (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	ส่วนที่ใช้/วิธีใช้	ประเภทการใช้ประโยชน์	ตัวอย่างอ้างอิง
	<i>Caesalpinia mimosoides</i> Lam.	ผักกาดย่า	ยอด ทานสดเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7047
	<i>Cassia fistula</i> L.	คูณ	ยอดอ่อน ลวกทานเป็นยาระบาย	Me	K7048
	<i>Crotalaria juncea</i> L.	ปอเทือง	ทั้งต้น ปลูกเป็นพืชหมุนเวียน โกลกลบำรุงดิน	Mi	K7049
	<i>Koompassia excelsa</i> (Becc.) Taub.	ต้นผึ้ง	ทั้งต้น ใช้เป็นฟืนทำถ่าน	Mi	K7050
	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lam.) de Wit	กระถิน	ยอดอ่อน รับประทานสด หรือลวกเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7051
			เมล็ด ทานสดเป็นยาถ่ายพยาธิ	Me	
			ยอด แช่น้ำต้ม เป็นยาบำรุง	Me	
	<i>Mimosa pudica</i> L.	ไมยราบ	ทั้งต้น ต้มดื่มแก้ปวด ริดสีดวงทวาร	Me	K7052
	<i>Pithecellobium dulce</i> (Roxb.) Benth.	มะขามเทศ	ผล รับประทานสด	Fo	K7053
	<i>Pterocarpus indicus</i> Willd.	ประดู่	ลำต้น นำมาทำเป็นเสาหมอนบ้าน เพื่อคุ้มครองและป้องกันผี	Ce	K7054
	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Desv.	แค	ดอก ยอด ประกอบอาหาร	Fo	K7055
	<i>Tamarindus indica</i> L.	มะขาม	ยอดอ่อน ประกอบอาหาร	Fo	K7056
			เปลือก ฝนให้เป็นผง แล้วใช้เป็นแป้งทาหน้า ทาแก้อุดด่างดำ	Me	
			ฝืนต้น		
Lamiaceae	<i>Ocimum africanum</i> Lour.	แมงลัก	เมล็ด แช่น้ำแล้วใส่แป้ง ให้เด็กทานเป็นของหวาน	Fo	K7058
			ยอด ทานสดเป็นผักเครื่องเคียง		
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	ใบ ประกอบอาหาร	Fo	K7057
	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กะเพรา	ใบ ประกอบอาหาร	Fo	K7059
			ใบ ต้มอาบ แก้อหวนต์ในเด็ก หรือชงยักกับปูนแดง ทาแก้อังคืด	Me	
			ในเด็ก		

ตารางที่ 1 รายชื่อพืชที่นำมาใช้ประโยชน์โดยชาวเกาะเรียงบ้านห้วยน้ำหนัก (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	ส่วนที่ใช้/วิธีใช้	ประเภทการใช้ประโยชน์	ตัวอย่างอ้างอิง
	<i>Orthosiphon aristatus</i> (Blume) Miq.	หญ้าหนวดแมว	ใบ ต้มดื่มแก้ไอ	Me	K7060
	<i>Plectranthus amboinicus</i> (Lour.) Spreng.	ขุเสือ	ใบ รับประทานสดเป็นผักเครื่องเคียง หรือนำมาประกอบอาหาร	Fo	K7061
	<i>Tectona grandis</i> L. f.	สัก	ใบ ต้มกับน้ำตาล ต้มแก้เบาหวาน	Me	K7062
Lauraceae	<i>Persea americana</i> Mill.	อะโวคาโด	ผล รับประทานสด	Fo	K7063
			ผล ปฏิกาย	Ec	
Malvaceae	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจียบแดง	ผล และใบอ่อน ใสในแกง	Fo	K7064
	<i>Sida acuta</i> Burm. f.	หญ้าขี้ฉี่	ลำต้น ใช้ทำไม้กวาด	St	K7065
Meliaceae	<i>Azadirachta indica</i> A. Juss. var. <i>siamensis</i> Valetton	สะเดา	ยอด ดอกอ่อน ต้มหรือรับประทานสดเป็นผักเครื่องเคียง เปลือก ผนทาแก้ผื่นคัน	Fo Me	K7066
Menispermaceae	<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	ใบ ประกอบอาหาร เถา ใช้สานกับหญ้าคาทำหลังคาบ้าน	Fo St	K7067
	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Hook. f. & Thomson	บอระเพ็ด	ลำต้น ตองหรือต้มดื่ม แก้ปวดหลังปวดเอว เบาหวาน หรือผสม กับหัวกะทือเล้า กระเทียมเผา แล้วนำมาตองเหล้าดื่มแก้ไข้ มาลาเรีย หรือเหล้าเอทานอลออก แล้วสวนพวารแก้ไข้มาลาเรีย	Me	K7068
Moraceae	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	ขนุน	ผลอ่อน ประกอบอาหาร ผลสุก รับประทานสด	Fo	K7069
	<i>Strobilus asper</i> Lour.	ข่อย	ผลสุก รับประทานสด ใบ ชี้แห้งนำมาชงชาดื่มแก้หน้ามืด ใจสั่น	Fo Me	K7070
Moringaceae	<i>Moringa oleifera</i> Lam.	มะรุม	ผัก ยอด ใบ ประกอบอาหาร เมล็ด เคี้ยวสดแก้ปวดท้อง	Fo Me	K7071

ตารางที่ 1 รายชื่อพืชที่นำมาใช้ประโยชน์โดยชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนัก (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	ส่วนที่ใช้/วิธีใช้	ประเภทการใช้ประโยชน์	ตัวอย่างอ้างอิง
Musaceae	<i>Musa sapientum</i> L.	กล้วยน้ำว้า	ผลสุก รับประทานสด ปลี ประกอบอาหารช่วยเพิ่มน้ำนม	Fo Me	K7072
	<i>Musa</i> sp.	กล้วยหิน	ผลสุก รับประทานสด ปลี ประกอบอาหาร ทานสด หรือตากเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7073
	<i>Musa</i> sp.	กล้วยนาก	ผล รับประทานสด	Fo	K7074
	<i>Musa</i> sp.	กล้วยไข่	ผล ปลูกขาย	Ec	K7075
	<i>Musa</i> sp.	กล้วยหอม	ผล ปลูกขาย	Ec	K7076
Myrtaceae	<i>Psidium guajava</i> L.	ฝรั่ง	ผล รับประทานสด	Fo	K7077
	<i>Syzygium jambos</i> (L.) Alston	ชมพู่	ผล รับประทานสด	Fo	K7078
	<i>Jasminum sambac</i> (L.) Aiton	มะลิ	ดอก ใช้ไหว้พระ	Ce	K7079
Opiliaceae	<i>Melientha suavis</i> Pierre	ผักหวาน	ยอดอ่อน ประกอบอาหาร	Fo	K7080
Orchidaceae	<i>Cymbidium bicolor</i> Lindl.	กะเหรี่ยงร้อน	ใบ ปลูกแล้วบีบเอาน้ำหยอดหู แก้ก้อนน้ำหนวก	Me	K7081
Oxalidaceae	<i>Averrhoa carambola</i> L.	มะเฟือง	ผลสุก รับประทานสด	Fo	K7082
Pandanaceae	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb.	ใบเตย	ใบ ต้มผสมน้ำดื่ม หรือคั้นน้ำเพื่อทำขนม ราก ต้มดื่มลดความดันสูง	Fo Me	K7083
Passifloraceae	<i>Passiflora foetida</i> L.	กะทกรก	ผล รับประทานสด	Fo	K7084
Pedaliaceae	<i>Sesamum indicum</i> L.	งา	เมล็ด สกัดน้ำมัน ใส่ในอาหาร เมล็ด สกัดน้ำมัน ทาตัวเด็กแก้ตัวร้อน	Fo Me	K7085
Piperaceae	<i>Piper nigrum</i> L.	พริกไทย	ผลอ่อน ประกอบอาหาร	Fo	K7086
	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	ใบ ใช้ทานกับหมาก และใช้ประกอบอาหาร ใบ รวมกับพริกไทย 10-20 เมล็ด ใส่เกลือแล้วเคี่ยวกิน กับน้ำร้อน แก้ก้อนวุ้น	Fo Me	K7087

ตารางที่ 1 รายชื่อพืชที่นำมาใช้ประโยชน์โดยชาวเกาะเรียงบ้านห้วยน้ำหนัก (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	ส่วนที่ใช้/วิธีใช้	ประเภทการใช้ประโยชน์	ตัวอย่างอ้างอิง
Poaceae	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf	ตะไคร้	ลำต้นและใบ เสดในแกง หรือน้ำพริก ราก ผสมกับหิน และตำให้แหลก ใช้กวาดคอกเพื่อฆ่าเชื้อโรค ในลาคอก หรือคอกมีดุม	Fo Me	K7088
	<i>Cymbopogon nardus</i> (L.) Rendle	ตะไคร้หอม	ใบแห้ง เผาให้เกิดควันเพื่อไล่ยุง พั้งต้น ต้มอบไอน้ำ แก้ปวดหัวหน้ามีด ตาลาย	Me	K7089
	<i>Dendrocalamus pendulus</i> Ridl.	ไผ่นวล	ลำต้นใช้ทำผ้า	St	K7090
	<i>Thyrsostachys siamensis</i> Gamble	ไผ่รวก	หน่อ ประกอบอาหาร ลำต้น ใช้สร้างบ้าน	Fo St	K7091
	<i>Zea mays</i> L.	ข้าวโพด	ฝัก ต้มรับประทาน ฝัก ขยาย	Fo Ec	K7092
Rhamnaceae	<i>Ziziphus mauritiana</i> Lam.	พุทรา	ผล ปลูกขยาย	Ec	K7093
Rubiaceae	<i>Coffea canephora</i> Pierre ex A. Froehner	กาแฟ	เมล็ด ตำให้หยาบ แล้วตำผสมกับเมล็ดพริกไทยให้ละเอียด ผสมน้ำ แล้วดื่ม แก้ปวดบิด ผล ปลูกขยาย	Me Ec	K7094
	<i>Morinda citrifolia</i> L.	ยอ	ใบ ใช้ทำห่อหมก ยอด ประกอบอาหาร	Fo	K7095
Rutaceae	<i>Aegle marmelos</i> (L.) Correa	มะตูม	ผล ต้มกินแก้ร้อนใน	Me	K7096
	<i>Citrus aurantifolia</i> (Christm.) Swingle	มะนาว	น้ำมะนาว ปรุงอาหาร น้ำมะนาว ตากกับพริกไทย ใส่แผลงแกพิษงู ผล ปลูกขยาย	Fo Me Ec	K7097
	<i>Citrus hystrix</i> DC.	มะกรูด	น้ำที่คั้นจากผลไปปรุงอาหาร หรือใช้สระผมแก้คันศีรษะ	Me	K7098

ตารางที่ 1 รายชื่อพืชที่นำมาใช้ประโยชน์โดยชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนัก (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	ส่วนที่ใช้/วิธีใช้	ประเภทการใช้ประโยชน์	ตัวอย่างอ้างอิง
	<i>Citrus ichangensis</i> Swingle	มะงั่ว	ผล บีบเอาน้ำให้รสเปรี้ยว	Fo	K7099
	<i>Citrus maxima</i> (Burm. f.) Merr.	ส้มโอ	ผล รับประทานสด	Fo	K7100
	<i>Glycosmis pentaphylla</i> (Retz.) DC.	เขยตาย	ใบ ผสมกับผลไม้รสเปรี้ยว 3-4 ชนิด เช่น มะนาว ต้มอบและอบไอน้ำแก้มะขวย ใบ โส้ในเล้าไก่ เพื่อป้องกันโรค	Me Mi	K7101
	<i>Muraya siamensis</i> Craib	โปรงฟ้า	ใบต้มน้ำ แก้อาเจียนแก้ปวดฟัน	Me	K7102
	<i>Zanthoxylum rhetsa</i> (Roxb.) DC.	พริกพານ, พริกหอม	เมล็ด ประกอบอาหาร ยอด รับประทานสดเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7103
Solanaceae	<i>Capsicum frutescens</i> L.	พริกขี้หนู	ผลแห้งหรือสด ประกอบอาหาร หรือรับประทานสดเป็นผักเครื่องเคียง ใบ สอนไฟแก้วนามาบิตีให้หนองออก	Fo Me	K7104
	<i>Lycopersicon esculentum</i> Mill.	มะเขือเทศ	ผล ต่ำกับน้ำพริกให้รสเปรี้ยว	Fo	K7105
	<i>Solanum aculeatissimum</i> Jacq.	มะเขือขื่น	ผล ประกอบอาหาร รับประทานสด หรือต้มเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7106
	<i>Solanum nigrum</i> L.	มะแว้งนก	ผลสด ประกอบอาหาร หรือตากเป็นผักเครื่องเคียง ผลสด ทานแก้อาเจียน	Fo Me	K7107
	<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	มะอี	ผล ประกอบอาหาร	Fo	K7108
	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเขือพวง	ผล ประกอบอาหาร รับประทานสด หรือต้มเป็นผักเครื่องเคียง ราก ผมนกขี้มดขาว โส้แดดชะขากัด	Fo Me	K7109
	<i>Solanum xanthocarpum</i> Schrad. & H. Wendl.	มะเขือเปราะ	ผล ลวกรับประทานเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7110
Thymelaeaceae	<i>Aquilaria crassna</i> Pierre ex Lec.	กฤษณา	เปลือกประตับ	Mi	K7111

ตารางที่ 1 รายชื่อพืชที่นำมาใช้ประโยชน์โดยชาวเกาะหรือชาวบ้านหัวน้ำหนัก (ต่อ)

ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญ	ส่วนที่ใช้/วิธีใช้	ประเภทการใช้ประโยชน์	ตัวอย่างอ้างอิง
Zingiberaceae	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ข่า	เหง้า ผงกับน้ำแล้วทาแก้ผี	Me	K7112
	<i>Amomum krevanah</i> Pierre	กระวาน	เมล็ด ตำใส่แกง	Fo	K7113
	<i>Curcuma longa</i> L.	ขมิ้นเหลือง	เหง้า รับประทานสดเป็นผักเครื่องเคียง และปรุงอาหาร เหง้า ตำให้ละเอียด แล้วทานกับไข่สด แก้วข้าวใน เหง้า ตำผสมเกลือแล้วเอาไปตองหอมนำไปลงไฟ แล้วประคบบริเวณที่หนามทิ่ม เหง้า ปลูกขาย	Fo Me Me Ec	K7114
	<i>Curcuma mangga</i> Valeton & Zijp	ขมิ้นขาว	เหง้า รับประทานสดเป็นผักเครื่องเคียง	Fo	K7115
	<i>Curcuma zedoaria</i> (Christm.) Roscoe	ขมิ้นอ้อย	เหง้า เคี้ยวกิน แก้วข้าวใน ปรดหลัง ปรดเอว	Me	K7117
	<i>Curcuma</i> sp.	ขมิ้นขม	เหง้า กินกับน้ำอุ่น แก้วข้าวใน	Me	K7116
	<i>Etilingera elatior</i> (Jack) R. M. Sm.	ดาหลา	ดอก นำไปต้ถวายพระ	Ce	K7118
	<i>Zingiber montanum</i> (J. Koenig) Link ex A. Dietr.	ไพล	เหง้า ต้มดื่ม แก้วท้องอืดท้องเฟ้อ	Me	K7119
	<i>Zingiber zerumbet</i> (L.) Sm.	กระเทียม	ดอก ต้มเป็นผักเครื่องเคียง เหง้า ดอก กินกระตุน้ำมัน	Fo Me	K7120

หมายเหตุ : Ce (Ceremony) = พืชที่ใช้ในพิธีกรรมความเชื่อ, Ec (Economic) = พืชอาหาร, Me (Medicinal) = พืชสมุนไพร, Mi (Miscellaneous) = พืชที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ, St (Structure) = พืชที่ใช้ทำที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้